

JOSIP VANDOT:

Kekec nad samotnim brezdnom.

Planinska pripovedka.

3.

Borov gozd je prenehal, in Bedanec je privlekel Kekca na strmino, odkoder se je lepo videlo na gorski potok, ki se je penil in šumel tam doli med belim prodom. Onkraj proda pa se je dvigalo strmo gorovje. Razdrto skalovje, le tupatam poraslo z nizkim, krivenčastim rušjem, je strmelo nemo in tiho v ozko sotesko, kjer je pel divji gorski potok svojo žuborečo, glasno pesem. Tupatam je prerezalo skalovje nekoliko tesnih, globokih jarkov, koder je ležal sneg in se je svetil srebrno. Solnce ni sijalo pač nikdar v to ozko sotesko, kamor prihajajo samo plašne srne, da se napijejo bistre vodice ob drvečem potoku. Živa stvar se ne oglasi nikdar tod. Samo kralj snežnih planin se zaleti časih semkaj — orel, gospodar zagorskega sveta, se priziblje tupatam v lahkem poletu. Nad sotesko kroži v ozkih krogih in se oglašča s svojim presunljivim, glasnim klicem, ki se razlegne stoglasno med mrtvim, nemim skalovjem. Zagledal je bil nekje na črni polici divjo kozo. Kakor blisk šine navzdol, in divja koza nima niti časa, da bi pobegnila. Telo ji vztrepeče in lepe oči se ji ozro na kralja planin. A orel jo že zgrabi s svojimi silnimi kremplji in s svojim ostrim kljunom in jo ponese visoko tja gori med nepristopno skalovje, kjer ga čakajo lačni orličiči — njegova deca, njegova kraljevska deca, ki bo v kratkem gospodarila s svojim očetom zagorskemu svetu.

Kekec je gledal tja doli na gorski potok in se je spomnil, kolikokrat je že delal tam ob vodi mlinčke in je napeljeval vodo po lepih jarkih med peskom. Stopal je naglo za Bedancem, ki je delal velike korake in se ni ustavil niti za trenutek. Vrv se ni vdala niti enkrat, ampak ga je vlekla neprestano in neusmiljeno naprej. Kekec pa je bil

slabe volje in se je ongavil brez prestanka. »Glej, glej — kako me vleče ta dedec!« je govoril sam pri sebi. »O, že me je imel v svojih krempljih Prisanek, pa tudi Pehta me je že bila pograbila. A rečem, da se nisem prav nič usajal in tudi ongavil se nisem. Saj Prisanek je vsaj govoril, pa tudi Pehta mi je privoščila prijazno besedo... A ta dedec molči in molči in niti ust ne odpre... Kaj, če bi mu zasolil pošteno, da bi vsaj zarezal, zarezal kot včera, ko je oprasnil češarek njegov debeli in veliki nos? Kaj, če bi poizkusil?«

In Kekec se ni pomišljal nič več. Potegnil je za vrv, pa je izpregovoril: »Stric Bedanec, ali me slišite? Vlečete me, vlečete, kakor bi bil jaz teliček, ki ga vodite v mesnico, a ne Kekec, ki je pošten človek! Pa zakaj me vlečete, stric Bedanec? Ali samo zaradi češarka, ki vam je oprasnil rdeči nos? Ali samo zaradi možička, ki sem ga rešil vaših vrvi? — Dejte, povejte mi, stric Bedanec!«

Bedanec se ni okrenil in mu tudi odgovoril ni. Zagodrnjal je samo nekaj nerazločnega in je še močneje potegnil Kekca za sabo. Prišel je naglo stopati po peščeni poti, ki se je vila med skalovjem navzgor, da ga je Kekec komaj dohajal. Neprijetno je zadrnila Kekca vrv okrog pasa. Stiskala ga je nemilo, da ga je bolelo. »Saj me še zaduši ta neumna vrv, preden me Bedanec privede do konca poti,« je premišljal sam pri sebi in je bil vedno bolj zlovoljen. »Huda mi bo predla še danes in jutri, ker je Bedanec dedec, ki ne pozna šale! Sam Bog ve, kaj bo počel z menoj? Ali me priveže samo k drevesu, kakor je bil privezal tistega možička? Ali pa me še celo zadavi, ker je strašno jezen name! — O, ne bom se cmeril, še zanalašč se ne bom cmeril. Da ne poreče Bedanec, da se ga bojim in se mi bo posmehoval... Bolje je, da mislim, kako bi se izmuznil iz teh vrvi, ki me tišče tako nemilo. Nočem ostati pri Bedancu vse dni, o, zares ne! Že zdaj mi preseda, že zdaj, ko sem komaj pol ure v njegovih rokah. In kako mi bo še presedalo, to pa vedi sam Bog!«

Kekcu je bilo jako neprijetno, da ga vleče divji mož tako hudobno in brezobzirno po strmini, in sram ga je bilo. Zato pa se je jezil vedno bolj in je premišljal, kako bi zagodel prav pošteno temu divjaku. Še pogledal ga ni več, ampak je zrl neprestano v tla in je prisegal, da bo še nasukal Bedanca tako strašno, kakor še ni bil nasukal nikogar. Ker v svoji nevolji ni znal nič drugega, je pričel žvižgati veselo zagorsko pesem. A hipoma se je okrenil Bedanec, da je Kekec videl prav razločno njegov črno porasli obraz in njegove velike, srdite oči. »Ali mi boš tiho!« je zarezal Bedanec. »Kaj si izmisli nepridiprav! Žvižgati mi hoče in se posmehovati za mano... Tiho, ti rečem! Če ne, te zasučem in te potrkijam po skalah...«

Kekec se je nevséčno namrdnil in je odgovoril: »Čemu bi pa ne smel žvižgati? Ha, stric Bedanec? Zakaj mi je pa Bog dal usta in šobico? Saj tudi kos žvižga, še celo lepo žvižga. Pa bi jaz ne smel? —

O, saj se ne posmehujem vam. Ta bi bila lepa, da bi se vam še celo posmehoval! Veste, stric Bedanec, samo dolg čas mi je, ker nimam nikogar, da bi z njim govoril; a vi samo molčite in nočete slišati božje besede. Tako je, stric Bedanec! Vi še ne poznate Kekca, pa ga boste še danes poznali.«

»Žvižgal mi ne boš več, da veš, ti paglavec paglavi!« je zagodel Bedanec in je stopal zopet naprej. Kekec se je namuznil na skrivaj in se je posmehtil. »Glejte, no! Pa sem ga le pripravil do tega, da je zinil živo besedico,« si je govoril. »Nemara se bo pa še naučil dobro govoriti, če bo zadržal Kekca dalje časa pri sebi. Še celo gobezdati se bo naučil, kakor sem jaz gobezdal pri teti Pehtari, ko sem služil pri njej in sem moral nemarnega volka krmiti s pečenkami... Hm, žvižgati ne smem! Kaj pa, če bi poizkusil peti? Prav čedno pesemco mu zapojem — tisto mu zapojem, ki sem si jo izmislil na Kezinem grobu. Mogoče bo pa Bedanec zadovoljen s tisto lepo pesemco.«

In Kekec ni kar nič odlašal, pa je pričel polglasno peti:

»Drumljalija — drumljaja —
koza ima dva roga.
Kezi naši — mek-mek-mek —
ni noben pomagal lek;
oj, pa kar v grob je odšla —
drumljalija — drumljaja...«

Bedanec je kar cepetnil z nogo in je potegnil za vrv, da se je Kekec prekotalil in je padel z obrazom naprej med pesek. »O, ti paglavec! O, ti paglavec!« je zarjul Bedanec, da se je deček stresel in se je prestrašil. »Pokažem ti, da se boš drugič znal norčevati iz ljudi! Ti nepridiprav! Kakšno pesem ti prepeva, kakšno noro pesem! Pa še posmehuje se mi za hrbtom, resnično se mi posmehuje, kakor da bi bil jaz bedak, a ne Bedanec... Roka me že srbi in najrajši bi te pograbil in ti odtrgal glavo od vrata. Pa le počakaj še malo! Kmalu bova na višini — in preidejo ti petje in žvižganje in vse nore muhel! Samo malo še počakaj, ti nepridiprav!«

Kekec se je pobral s tal. Z roko si je obrisal pesek z obraza. Ozrl se je na razkačenega moža in ga je vprašal prav mirno in prousto: »Stric Bedanec! Zakaj ste me prekotalili tako neusmiljeno v pesek, da imam zdaj roke in kolena vsa opraskana? O, kako vas je mogla razdražiti lepa pesem, ki sem si jo izmislil na Kezinem grobu in sem jo že stokrat prepeval na njenem grobu? A rečem vam, stric Bedanec, da je ta pesem tako lepa in mila, da jo je vsakokrat slišala mrtva Keza v grobu. Od smrti je prebudila ta pesem Kezo. Saj sem jo slišal vsakokrat, kako je v grobu meketala: me-ke-ke... Vi, stric Bedanec, se pa jezite in me mečete po tleh! Pa imate ušesa, stric Bedanec, in tudi Keza je imela ušesa. Kako je to, da ne morete slišati milih in

lepih pesmi? Vas razkačijo lepe pesmi, a ubogo Kezo prebude od smrti... Čudno, čudno — hm...«

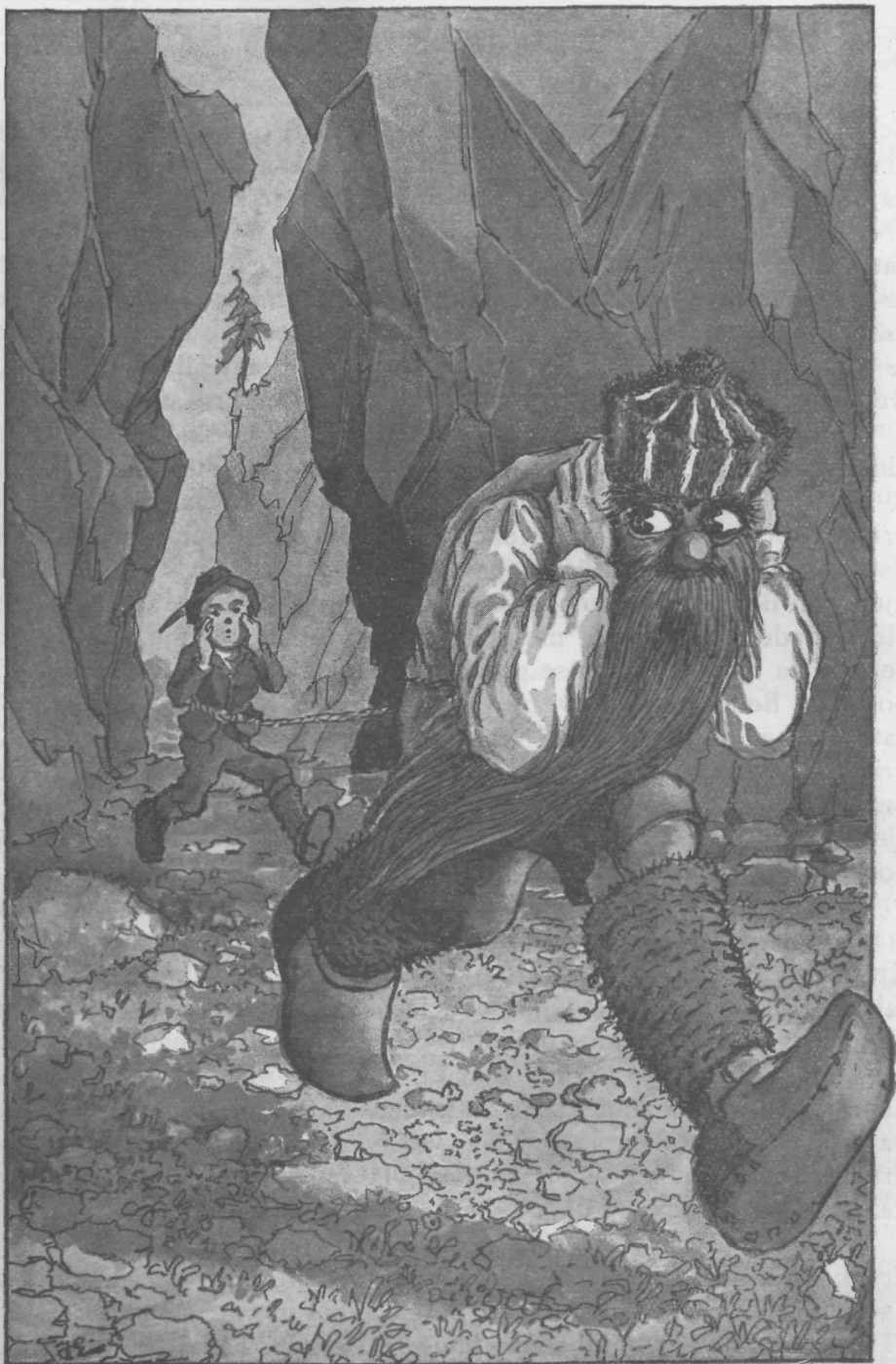
A Bedanec je še enkrat zarežal in je vlekel Kekca še bolj neusmiljeno navkreber. Ščemelo je Kekca vedno bolj okrog pasa, ker se je vrv vedno bolj zajedala vanj. Že je hotel zajavkati in prositi Bedanca, naj malo odneha. A Kekec se je premislil in se je kar ugriznil v ustna. »Naká — še zanalašč ga nočem prositi,« je dejal. »O, nočem mu pokazati, da me boli, in nočem mu pokazati, da se ga bojim. Nemara bi se mi še celo posmehoval in bi se hvalisal, da sem se cmeril pred njim kakor naša Tinkara. Ne boš se hvalisal, Bedanec, o, ne boš se, dokler je Kekec živ... Dvakrat si se že spotoma lepo razjezil. A čakaj, tudi tretjič se boš...«

In steza je vodila dalje med strmim, visokim skalovjem in nad globokimi prepadi, ki je po njih šumela divja Mala Pišenca. A vendar je že moralo biti skoro konec pota; zakaj onkraj škrbastih pečin se je prikazovalo nekaj zelenega. Kekcu se je razveselilo srce, ko je zagledal tisto zelenje. »Nemara je to goličava ali pa še celo smrekov gozd, kjer stoji Bedančevo domovanje,« se je domislil. »Na, pa me ne bo več vlekel dedec na vrvi kot mesar telička v mesnico. Samo, da me razveže in da bom prost, pa se potem že domislim česa poštenejšega, da pokažem Bedancu pete. O, ne bo me zadržal Bedanec pri sebi — že zato ne, ker ne more slišati veselega žvižganja in lepega petja... Ko pridem v njegovo kočo, pa iztuhtam vse, česar je treba. In ne boš mi branil, Bedanec, ko pride moj čas, ker niti utegnili ne boš. Pa boš gledal, Bedanec, strašno boš gledal, ko ti zagode Kekec svojo zadnjo poskočnico...«

Kekec se je naskrivaj posmejal in si je drgnil roke. Z Bedancem sta stopila v temen predor med dvema črnima, vlažnima skalama. Kekec se je domislil plašnih sov in čukov, ki navadno domujejo v takih krajih. Kar ustna je našobil in je pričel oponašati z zateglim glasom sovino žalostno skovikanje: »Uhu-tevjém-tevjém-uhú...«

Pred njim je presunljivo zakričal Bedanec in je skočil kakor nor naprej. Z obema rokama si je zatisnil ušesa in je bežal, bežal. Kekec pa za njim. O, Kekcu se je zdelo vse tako kratkočasno, da ni mogel drugače, nego da je še s strašnejšim glasom ponovil mrtvaško skovikanje: »Tevjém-tevjém-uhú...«

Bedanec je kar skakal in je prevračal Kekca s strani v stran, da je deček že mislil, da si razbije glavo ob skalah. Zato pa je tekel na vso moč za Bedancem. Skozi predor je tekel in potem dalje po stezi, ki je držala med zadnjim skalovjem proti gozdu. Tedaj pa je Bedanec obstal. Z roko si je otiral znoj s čela in je glasno sopol. — »Pa kaj mu je padlo v glavo, da se je tako prestrašil?« se je začudil Kekec. »Glej ga, kako se oddihuje in gleda plašno nazaj v predor... Hm, kar povprašam ga. Če mi pove, je prav, če ne, pa mi je tudi prav.«

In Kekec je stopil tik do Bedanca, ki se je bil naslonil ob skalo. Vprašal ga je, prav lepo vprašal: »Stric Bedanec! Pa zakaj ste se splašili? Zakaj ste dirjali tako hudo in ste me premetavali kakor žogo?»

O, mislil sem, da je nama medved za petami. Zato pa sem bežal tudi jaz, ker me je bilo strah kakor vas. Pa mi povejte, stric Bedanec, da bom vedel.«

Bedanec ga je gledal nekaj trenutkov molče; potem pa je kar hipoma izpregovoril: »Ni bil medved, Kekec, o, ni bil medved... Samo sova je bila; a sove se jaz bojim, tako jako bojim... Ali nisi slišal v predoru sove, ki se je oglasila s strašnim glasom? Ali je nisi slišal, Kekec?«

»O, seveda sem jo slišal,« je odvrnil Kekec. »Nemarno se je zadržala, da so tudi mene ušesa zbolela. Tudi jaz ne morem slišati sovinega skovikanja. Pa kdo ga rad sliši, kdo, vas vprašam, stric Bedanec? Pa mi povejte človeka, ki ima rad sovo!«

»Čudno se je oglasila,« je mrmral Bedanec. »Rajši slišim medvedovo rjojenje kot sovino skovikanje... Kaj misliš, Kekec? Ali je bil čuk? Ali je bila zares sova? — No, čuk še ni tako strašen... A sova, sova, ti rečem, Kekec! Sove se bojim bolj kot medveda in risa in orla... Kaj ne, Kekec, da je bila sova?«

»Stric Bedanec, čemu bi se vam lagal?« je odgovoril Kekec. »Samo sova je bila... Videl sem jo — na razpoki je sedela in je gledala na vas. Smejala se je menda vam, ker ste se je zbal in ste bežali pred njo. Pa je še huje zaskovikala, še huje se je zasmejala, ker ste se je bali in ste bežali pred njo... O, jaz se ne lažem, ampak govorim resnico, ker sem videl vse to na lastne oči. Le meni verjemite, stric Bedanec!«

»Ho=ho=ho=ho!« je zatarnal še enkrat Bedanec in je globoko zasopel. »Da ni na svetu sov, teh preklicanih sov! Pa bi lepo in mirno živel Bedanec na svetu... A sove mi delajo preglavico, in jaz se jih bojim in se jih ne upam pognati iz naših gozdov. Zaradi tega mi je glava težka in ponoči ne morem spati... Sove debeloglavke, oj sove prebite...«

Bedanec je stresnil trikrat z glavo in je zagodrnjal še nekaj nerazločnega, česar pa Kekec ni mogel razumeti. Nato se je pogladil po dolgi, črni bradi in se je obrnil proti gozdu, ki se je razpenjal nedaleč po hribu navzgor. Počasi je stopal zdaj Bedanec in se mu ni nikamor mudilo. Stresal je z glavo in je mahal neprestano z rokami. Kekec ga je gledal in se je smejal v pest. »Rekel sem mu, da ga je plašila sova,« je govoril Kekec sam pri sebi. »Pa sem se mu znabiti lagal? O, nisem se mu lagal. Saj je skovikala sova tam v predoru, pa če je tudi prihajalo skovikanje samo iz Kekčevih ust. Glas je glas in naj pride že iz sovinih ali pa iz Kekčevih ust... Kaj sem jaz kriv, da se je Bedanec tako jako poplašil? Saj nisem kriv ničesar! Ali sem vedel, da se Bedanec boji tako strašno grdih sov? Ničesar nisem vedel in zato tudi kriv nisem ničesar. Pa tudi lagal se nisem...«

Kekec se je smejal v svojem srcu, da je kar poskočil. Gledal je Bedanca in se mu je vedno bolj muzal. »Da bi vedel, ti Bedanec, da sem jaz posnemal sovo!« je nadaljeval v svojih mislih. »Da bi vedel ti, da sem te jaz prestrašil! Ne vem, kako bi me pogledal — prijazno gotovo ne... Bog ve, zakaj se boji Bedanec sov? Zares mu niso mogle napraviti nič dobrega, ker se jih tako boji. Dobro, da vem, da se jih boji... Še mu bo presedalo, da je privedel Kekca s sabo na svoj dom! Pa ne bo imel miru, nobene noči ne bo imel miru. Sove ga bodo strašile, da bo Bedanec nemara še glavo izgubil. Prav mu je, prav! V miru naj bi me pustil, pa bi bilo vse dobro. A naj spozna Kekca, ker že ravno hoče! V osmih dneh mu bo osivela brada in spominjal se bo, kdaj je vlekel Kekca na vrvi kakor telička, ki nima pameti in lepih muh, kot jih ima Kekec. Hehe, Bedanec! Presedalo ti bo še in me boš prosil, naj grem domov. Pa ne pojdem, naka, še zanalasč ne pojdem.«

Dospela sta do Bedančeve prostorne kočice, ki je stala onkraj zelenih, košatih smrek. Tiho in mirno je stala tam samotna kočica. Solnce, ki je že sijalo sem gori v to višino, se je lesketalo ob nizkih okencih, in svetli žarki so trepetali vseokrog kočice. Kekec je mislil, da ga povede Bedanec v svoj dom. A Bedanec je stopil samo k vratom in je pogledal, če so še zaprta. Nato pa je krenil skozi gozd. Do goličevja je vlekel Kekca; do samotne bukve ga je vodil in je obstal tamkaj. Odvezal je Kekcu vrv od pasa in je pogledal za trenutek preko soteske — na ono stran, kjer je zelenela med belim skalovjem planotica. Zasmejal se je Bedanec škodoželjno in je pograbil Kekca za rame.

»Paglavec, zdaj boš videl, kaj zna in kaj je Bedanec,« je rekel in je zagrabil debelo vrv. »Včeraj si se še nekaj grohotal in posmehoval ob tej bukvi. Meni si se posmehoval, ko si odvezal siromašnega možička od drevesa. A rečem ti, da se ti ne bo nikdar več ljubilo, da bi odprl usta in se mi posmehoval. Tu boš stal, tu boš zdaj stal in boš javkal in zdihoval. A nikar ne misli, da te kdo odveže. O, še najmanj pa misli na tistega možička, ki si mu nemara rešil življenje. Rečem ti, Kekec, da je tisti možiček tako bojazljiv, da pobegne pred vsako miško. Zato pa se ne zanašaj nanj, prav nič se ne zanašaj!«

»Stric Bedanec, slišite, stric Bedanec!« je odvrnil Kekec in se nibal. »Kaj mi govorite tako? Saj se ne zanašam na nikogar, še najmanj pa na tistega možička... Kaj jaz vem, kaj vam je napravil hudega! Zagledal sem ga tu k drevesu privezanega. Pa se mi je smilil, jako smilil, in zato sem prerezal vrv. Pa če bi bili privezani k drevesu vi, stric Bedanec, o, tudi vas bi bil rešil, ker se mi bi bili smilili... Zakaj se torej jezite na mene? Saj vem, da samo zaradi tistega češarka, ki vam je priletel na nos. Norčav sem bil, stric Bedanec, samo norčav, in zaradi tega premislite, stric Bedanec, samo pošteno premislite! Saj se ne bojim! Če sem zaslužil, pa me ubijte, stric Bedanec, ako se upate!«

»Tiho bodi, pobič!« je zagodrnjal Bedanec. »Saj sem že slišal o tebi, da si gobezdav kot nihče na svetu. Če si premotil Prisanka in Pehto, nikar ne misli, da boš premotil tudi mene. Hudo ti bo, ti rečem, strašno hudo... Spoznal boš Bedanca in kar naprej si izmišljaj molitvice, ki jih boš še premolil pri Bedancu! Kar počakaj in malo zaveži jeziček, da ti ne bo migal tako urno in strupeno! O, kar počakaj!«

Kekec se je namrdnil in ni izpregovoril besedice več. Mirno je stal ob bukvi, kamor ga je porinil Bedanec, in je iztegnil roke ob životu. Bedanec je ovijal počasi vrv ob drevesu in Kekcu. Močno je zadrnil vrv in je napravil potem pet debelih vozlov. V početku je zbolelo Kekca po vsem životu in zazdelo se mu je, da se mu je priplazilo na život tisoč rumenih mravelj. Streslo ga je, da bi bil skoraj zavpil na glas. A prebolel je bolečino in niti glave ni sklonil na prsi. Tesno je stisnil ustna in je samo enkrat globoko zasopel. Bedanec je stopil tri korake v stran in ga je gledal, gledal. Potem pa se je obrnil in je odšel počasi proti gozdu.

Solnce je gledalo na zeleno goličavo in se je smehljalo s svojimi rumenimi žarki. Smrtna tihota se je razprostirala vseokrog, in le iz globokih prepadov se je čulo pritajeno, veselo šumenje gorskega potoka... Kekec je obrnil glavo in se je ozrl krog sebe. A videl ni nikogar; niti Bedanca ne, ki je bil že odšel v svoje domovanje. In Kekec je zasopel in se je hotel pretegniti. A ni se mogel. Samo glava mu je bila prosta; a vse drugo mu je bilo zvezano, da se niti geniti ni mogel... In tedaj je Kekec spoznal, da mu bo še hudo in da Bedanec ni človek, ki bi se mogel z njim šaliti. A vendar Kekcu niso stopile solze v oči. Kekec je samo globoko zasopel in je sklonil glavo na prsi...

Ptička.

*Kje si ti, ptičica,
kje si tū, pevčica?
Daleč od tod
gnezdece stavljáš,
s peŕjem pozdravljš
mladi svoj rod.*

*Ptička igra se,
radostne glase
v gaju žgoli;
ptička letala
in se igrala —
ptičke več nil*

Žukovskij — Pogačnik.